

**HENRY VIEUXTEMPS'IN
SANATSAL YAKLAŞIMINA
GENEL BİR BAKIŞ VE 4. KEMAN KONÇERTOSU'NUN
SOLO KEMAN PARTİSİNİN ÇÖZÜMLEMESİ**

**Ayşe Özlem AKDENİZ
Sanatta Yeterlik Tezi
MüzikAnasanatDah
Kasım 2015**

**HENRY VIEUXTEMPS'IN SANATSAL YAKLAŞIMINA
GENEL BİR BAKIŞ VE 4. KEMAN KONÇERTOSU'NUN
SOLO KEMAN PARTİSİNİN ÇÖZÜMLEMESİ**

Ayşe Özlem AKDENİZ

SANATTA YETERLİK TEZİ

Müzik Anasanat Dalı

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Kasım 2015

Danışman: Doç. Burcu Evren YAZICI

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Kasım, 2015

SANATTA YETERLİK TEZ ÖZÜ

HENRY VIEUXTEMPS'IN SANATSAL YAKLAŞIMINA GENEL BİR BAKIŞ VE 4. KEMAN KONÇERTOSU'NUN SOLO KEMAN PARTİSİNİN ÇÖZÜMLEMESİ

Ayşe Özlem AKDENİZ

Müzik Anasanat Dalı

Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Kasım 2015

Danışman: Doç. Burcu Evren YAZICI

ÖZET

Bu tezde Belçikalı kemancı ve besteci Henry Vieuxtemps'ın yaşam öyküsü ile Rusya'daki keman sanatına yaptığı katkıları anlatılmış ve Rusya'da bulunduğu sırada yazdığı 4. Keman Konçertosu'nun teknik ve müzikal zorlukları belirlenerek çalışma önerileri sunulmuştur. Tezde ayrıca bestecinin, Viyanalı birçok ünlü müzisyenin müzik yaşamındaki etkisine de değinilmiştir. Bununla birlikte bestecinin çocukluğu, müziğe başlaması, çalıştığı hocalar ve örnek aldığı besteciler, verdiği konserler, Rusya'ya gidişi ve Rusya'nın müzik kültürüne yaptığı katkılara da değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Keman, Konçerto, Vieuxtemps, Belçika keman ekolü.

ABSTRACT**AN OVERVIEW ON HENRY VIEUXTEMPS'
ARTISTICAL APPROACH AND ANALYSING
THE SOLO VIOLIN PART OF HIS 4th VIOLIN CONCERTO****Ayşe Özlem AKDENİZ****Music Department****Anadolu University Fine Arts Institute, November 2015****Thesis Advisor: Assoc. Prof. Burcu Evren YAZICI**

In this thesis, Belgian violinist and composer Henry Vieuxtemps' life and his contributions to the art of violin in Russia was explained and the musical and technical difficulties of his 4th Violin Concerto which he wrote while he was in Russia, some practicing suggestions were presented about this work and to obtain an assistance was aimed in order for the players to practice more properly. Additionally, the composer's childhood, beginning of his musical life, his teachers, the composers who followed him, his concerts, his Russia trips and his contributions to the musical culture of Russia are also included.

Keywords: Violin, Concerto, Vieuxtemps, Belgian violin school.

ÖNSÖZ

Bu tezin araştırma ve yazım sürecinde yapmış olduğu büyük katkılarından dolayı tez danışmanım Sayın Doç. Burcu Evren YAZICI'ya ve Sayın Prof. Cihat AŞKIN'a, her konuda öneri ve eleştirileriyle yardımlarını gördüğüm hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkür ederim. Ayrıca bu araştırma süresince bana verdikleri destekten dolayı aileme teşekkür ederim.

Ayşe Özlem AKDENİZ
Eskişehir, 2015

06.11.2015

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tez/proje çalışmasının bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumunda bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ayşe Özlem AKDENİZ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Ayşe Özlem AKDENİZ'in "Henry Vieuxtemps'in Sanatsal Yaklaşımına Genel Bir Bakış ve 4. Keman Konçertosunun Solo Keman Partisinin Çözümlemesi" başlıklı tezi 06 Kasım 2015 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Müzik Anasanat Dalı Yaylı Çalgılar Sanat Dalı Sanatta Yeterlik tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı) : Doç. Burcu YAZICI
Üye : Doç. Dr. Toğroul GANİOĞLU
Üye : Doç. Burak TÜZÜN
Üye : Doç. Ezgi GÖNLÜM YALÇIN
Üye : Yrd. Doç. Esra KINIKLI SNAPPER

İmza

Prof. Sıdıka Sibel SEVİM
Anadolu Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

ÖZGEÇMİŞ

Ayşe Özlem AKDENİZ

Yaylı Çalgılar Anasanat Dalı

Sanatta Yeterlilik

Eğitim

Sanatta Yeterlilik	2009-2015	Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Y. Ls.	1996-1999	Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
Ls.	1992-1995	H.Ü. Ankara Devlet Konservatuvarı
Lise	1989-1992	H.Ü. Ankara Devlet Konservatuvarı

İş

Öğretim Görevlisi	1995-	Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı
-------------------	------------	--

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Ankara, 8.10.1974 Cinsiyet: Kadın Yabancı Dil: İngilizce

İÇİNDEKİLER

SANATTA YETERLİK TEZ ÖZÜ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖZGEÇMİŞ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
RESİMLER LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	2
HENRY VIEUXTEMPS.....	2
1. YAŞAMI ESERLERİ	2
1.2. Henry Vieuxtemps'ın Rusya Yılları	7
İKİNCİ BÖLÜM	12
1. HENRY VIEUXTEMPS'IN 4. KEMAN KONÇERTOSU	12
1.1. Müzikal ve Teknik Açından Analiz ve Çalışmalar.....	13
1.1.1. I. Bölüm	13
1.1.2. II. Bölüm	19
1.1.3. III. Bölüm.....	22
1.1.4. IV. Bölüm	25
SONUÇ.....	29
KAYNAKÇA.....	30

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 1-81. ölçüler arası.....	14
Resim 2. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 82-83. ölçüler	14
Resim 3. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 93-97 ölçüler arası.....	15
Resim 4. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 93.-103. ölçüler arası.....	15
Resim 5. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 104.-113. ölçüler arası.....	16
Resim 6. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 112.-113. ölçüler.....	16
Resim 7. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 120-131 ölçüler arası.....	17
Resim 8. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 132-138 ölçüler arası.....	17
Resim 9. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 139-144 ölçüler arası.....	18
Resim 10. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 151.-157. ölçüler arası.....	18
Resim 11. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 159-173. ölçüler arası.....	18
Resim 12. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 12.-15. ölçüler arası.....	20
Resim 13. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 16. ve 27. ölçüler arası.....	20
Resim 14. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 28. ve 36. ölçüler arası.....	20
Resim 15. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 37. ve 39. ölçüler arası.....	21
Resim 16. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 61. ölçü.....	21
Resim 17. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 75-90 ölçüler arası.....	21
Resim 18. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 1.-18. ölçüler arası.....	22
Resim 19. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 64- 70. ölçüler arası.....	22
Resim 20. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 108.-127. ölçüler arası.....	23
Resim 21. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 124-138. ölçüler arası.....	23
Resim 22. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 196.-219. ölçüler arası.....	24
Resim 23. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 274.- 304. ölçüler arası.....	24
Resim 24. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 1.-89. ölçüler arası.....	25
Resim 25. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 116.-117. ölçüler arası.....	25

Resim 26. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 124.-132. ölçüler arası.....	26
Resim 27. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 134.-139. ölçüler arası.....	26
Resim 28. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 138-141. ölçüler arası.....	27
Resim 29. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 139. -150. ölçüler arası.....	27

GİRİŞ

Keman, solo repertuarının ve geniş teknik imkânları açısından yaylı çalgılar ailesinin en önemli üyesidir. Kemanın bugünkü formunu kazandığı 16. yüzyıldan itibaren neredeyse her besteci, keman için solo ya da orkestra eşlikli pek çok eser yazmıştır. Özellikle 18. ve 19. yüzyıl bestecileri kemanın özelliklerini ön plana çıkararak başyapıt değerinde konçertolar bestelemiştir. Bu bestecilerin arasında kemancı Henri Vieuxtemps (1820-1881) da yer almaktadır. Bir Romantik dönem bestecisi olan Vieuxtemps keman için pek çok eser yazmıştır. Besteci keman için toplam 7 konçerto, 1 sonat, 36 etüd, 6 konser etüdü, 1 süit ve 109 piyano eşlikli parça bestelemiştir. Keman çalma tekniğinin gelişmesinde önemli rol oynayan Vieuxtemps besteleriyle de keman konçertosu formunun gelişmesine katkıda bulunmuş, 19. yüzyılda Belçika keman ekolünün öncüsü olmuştur. Vieuxtemps, olağanüstü yorumculuğu, sahip olduğu kendine özgü tonu ve kullandığı yeni arşe teknikleri ile 19. yüzyılın en büyük keman virtüözlerinden biri sayılmaktadır. Robert Schumann (1810-1856), besteciye 1840'ta "Genç keman ustalarının en iyisi"¹ olarak tanımlamıştır. Hector Berlioz (1803-1869) da Vieuxtemps için "Rakipsiz bir virtüöz olduğu kadar son derece dikkat çekici bir bestecidir."² demiştir.

Tezin konusu belirlenirken Vieuxtemps'ın hayatı incelenerek keman konçertolarının içerisinden form ve teknik açıdan en yenilikçisi olduğu için 4. Keman Konçertosu seçilmiş, hayatı ve bu besteyi yapmış olduğu Rusya'daki yaşantısı ayrıntılı olarak ele alınmıştır. 4. Konçerto detaylı bir şekilde müzikal ve teknik açılardan incelenmiş ve çeşitli çalışma yöntemleri önerilmiştir.

Bu tez, Türkiye'de Vieuxtemps'ın 4. Konçertosunu ayrıntılı biçimde inceleyen ilk çalışmadır.

¹Bernard Huys, *L'ecole Belge de Violon*, (Bruxelles-Bibliothèque Royal Albert 1, 1978), s. 20.

²<http://timothyjuddviolin.com/2015/04/hilary-hahns-new-album-mozart-and-vieuxtemps> [Erişim tarihi: 14.04.2015]

BİRİNCİ BÖLÜM

HENRY VIEUXTEMPS

1. YAŞAMI

1.1 Çocukluğu ve Müziğe Başlaması

Henry Vieuxtemps, 17 Şubat 1820 tarihinde Liege yakınlarındaki Verviers’de doğdu. Vieuxtemps’in babası Jean François Vieuxtemps keman yapımcısıydı. Amatör olarak da keman çalmayı seviyor ve kilise orkestrasında görev yapıyordu. Harika çocuk olarak nitelendirilen Vieuxtemps’in kendisinden küçük olan kardeşleri Lucien ve Ernest de müzisyendiler. Lucien piyano, Ernest ise çello çalıyordu. Çocukluğunda en sevdiği oyuncağı babasının ona yapmış olduğu kemandı. Kemanını neredeyse yanından hiç ayırmıyordu. Onun bu ilgisi, babasının da oğlunun müzik eğitimiyle ilgilenmesini ve küçük yaşlardan itibaren onu kendi katıldığı konser ve gösterilere götürmesini sağladı.

İlk keman derslerini babasından alan Vieuxtemps’in çocukluğunda en büyük uğraşı müzikti. Vieuxtemps’in yeteneğini ilk anlayan ve destek veren babası oldu. Dört yaşından itibaren babasından keman dersleri alan Vieuxtemps’in ilk profesyonel keman öğretmeni Joseph Lecloux-Dejonc (1798-1850) idi. Vieuxtemps, henüz altı yaşında iken geniş bir repertuvara sahipti. İlk konserini dört yaşında vermiş, altı yaşında ise Pierre Rode’un (1774-1830) 8. Keman Konçertosu’nu çalarak bütün dinleyenleri tekniği ve yeteneği ile etkilemişti. Yedi yaşına geldiğinde, öğretmeni Lecloux-Dejonc ve babası ile gittiği Liege’de yine Rode’dan bir eser çalmış ve gazetelerde hakkında övgüler çıkmıştı: “Bu küçük adamda insanı etkileyen onun küçük boyu değil, en zor pasajları bile çalışındaki teknik ve zarafet”³...

1820’li yılların sonlarında Vieuxtemps yine babası ve hocası eşliğinde bir dizi konser verdi. Liege, Brüksel ve Anvers gibi kentleri kapsayan konserlerinde başarılarını giderek artırdı. Liege’de Kreutzer’in iki keman için yazmış olduğu konçertoyu hocası

³Lev Ginsburg, **Vieuxtemps**. İngilizceye Çeviren: I. Levin, New Jersey, (USA: Paganiniana Publications, 1984), s. 7.

Lecloux-Dejonc ile çaldı. Gretry Derneği adına düzenlenmiş olan bu konser sonrasında sanatçıya Fransız arşe yapımcısı Tourte'un (1747-1815) yapmış olduğu bir arşe hediye edildi.⁴

1828'de zamanın ünlü keman virtüözlerinden Charles Auguste de Beriot (1802-1870), Vieuxtemps'ı bir konserinde dinleyerek kendisi ile Brüksel'e gelmesini önerdi. Bu teklif karşısında bütün aile Brüksel'e taşındı. Vieuxtemps o günleri otobiyografisinde şöyle anlatır:

Beriot benim için ikinci bir baba gibiydi. Devamlı benimle ilgilenir ve çalışmam gerektiğini vurgulardı. Bana Corelli, Tartini, Viotti, Rode, Kreutzer gibi eski ustalara saygı duymam gerektiğini anlatır ve onları kendime örnek almamı isterdi. "Sakin onları taklit etme ama kendine yansıt, onları anla" derdi. Burada bir çocuğa bu büyük ustaları anlamadan ve okumadan gerçek sanatı kavrayamayacağını ve gerçek sanatçı olamayacağını anlatan sevgili hocamı saygıyla anmak isterim.⁵

Vieuxtemps, Beriot'nun konserlerine de katılarak başarılarını devam ettirdi. Şubat 1829'da Paris'te verdiği ilk konserinin ardından, 19. yüzyılın etkin müzik eleştirmenlerinden François-Joseph Fetis (1784-1871) bir Paris gazetesinde onun için şunları yazdı:

Bir dahi çocuk, 8 yaşında, boyu neredeyse arşesi kadar olan bir kemancı, hocası Beriot'dan sonra sahneye çıktı ve Rode'un 7. Konçertosu'nu çaldı. Adı Vieuxtemps olan bu çocuk, inanılmaz bir özgüvene; soğukkanlılığa ve tekniğe sahip. Bu çocuk müzisyen olmak için doğmuş.⁶

Vieuxtemps, 1831 yılına kadar Beriot ile çalışmaya devam etti. Ancak bir süre sonra Beriot ünlü opera sanatçısı Maria Garcia-Malibran (1808-1836) ile evlenerek İtalya'ya uzun bir konser turnesine çıktı. Böylelikle Beriot ile yolları ayrılmış oldu.

On bir yaşındaki Vieuxtemps, sonraki iki yıl Brüksel'de kendi başına çalışarak Klasik eserlerden oluşan repertuvarını geliştirmeye çalıştı. 1833 yılında babası ile birlikte Almanya'ya konser vermek için giden Vieuxtemps başarılı konserler vermenin ötesinde yaşamında büyük etki yapacak olan ünlü keman virtüözü ve besteci Ludwig Spohr

⁴Ginsburg., **Henry Vieuxtemps**. Turnhout: (Establishments Brepols, S. A., 1920), s. 9.

⁵Aynı, s. 8.

⁶Aynı, s. 10.

(1784-1859) ile tanıştı. Spohr'un stilinden çok etkilendi. Bu gezi sırasında Ludwig van Beethoven'ın (1770-1827) Fidelio adlı operasını dinleme fırsatı buldu. Otobiyografisinde bu deneyimini; "Bu eser benim on üç yaşındaki ruhumda öyle etkiler yarattı ki uyumayı ve yemek yemeyi unuttum."⁷ diye dile getirmiştir. Vieuxtemps, kemancı ve besteci Johann Strauss II (1825-1899), Franz Pechacek (1793-1840), şef ve besteci Peter Joseph von Lindpaintner'in de (1791-1856) aralarında bulunduğu birçok ünlü müzisyenle tanıştı. Stuttgart'ta bulunduğu sırada ünlü kemancı Bernhard Molique (1802-1869) ile konuşarak onun önerilerini dinledi.

Vieuxtemps konserlerini farklı Alman şehirlerinde vermeye devam ederken kendisini geliştirmek için gösterdiği çabalara hiç ara vermeden devam ediyordu. Performansı daha da olgunlaşıyor, tekniği kendine özgü bir stil kazanıyordu. Müzik eleştirmenleri onun çalışmadaki duruluğu, sadeliği ve netliği övüyor ve onu sadece konser vermek için çalan ve dinleyicilere teknik gösterilerde bulunan "kemancı" tanımlarının dışında tutuyor ve onu küçük yaşına rağmen virtüözler sınıfında kabul ediyordu.

Vieuxtemps 1833-1834 yılları arasını Avrupa'nın müzik merkezlerinden biri olan Viyana'da geçirdi. Müzik bilimci ve organist Simon Sechter'den 1788-1867 kompozisyon dersleri alarak beste yeteneğini geliştirmeye çalıştı. Viyana yıllarında ünlü nota basımcısı Domenico Artaria'nın (1775-1842) evinde pek çok ünlü sanatçı ile tanıştı. Bu isimlerin arasında bahse değer birkaç isim sayılabilir: Piyanist ve besteci Carl Czerny (1791-1857), kemancı Georg Hellmesberger (1800-1873) ve Joseph Mayseder (1789-1863), çellist Joseph Merk (1795-1852), besteci, şef ve aynı zamanda Viyana Konservatuvarı müdürü Heinrich Eduard Joseph von Lannoy (1787-1853).

Vieuxtemps, 14 yaşında iken H. E. Lannoy'un daveti üzerine Beethoven'ın keman konçertosunu yorumlamayı kabul etti. Bu konçerto Beethoven'ın ölümünden sonra ilk kez çalınacaktı. 1834 yılında Viyana'da yerleşik bir orkestra henüz kurulmamış olduğundan, Vieuxtemps'a bu konsere özel olarak bir araya gelen müzisyenlerden oluşan bir orkestra eşlik etti. Vieuxtemps otobiyografisinde bu eseri çalışının kendisi üzerindeki etkilerini şöyle anlattı:

⁷ Ginsburg, **a.g.e.**, s.10.

Konçertoyu bilmiyordum ve öğrenmem için de yalnız 15 günüm vardı. Hemen çalışmaya başladım ve elimden gelenin en iyisini yapmaya çalıştım. Konserden sonra bence benim cesaretimi, gençliğimi ve enerjimi alkışladılar.⁸

O dönem “Neue Zeitschriftfor Musik” (Yeni Müzik Dergisi) dergisini çıkaran büyük Alman müzisyen Robert Schumann genç Belçikalı kemancıda geleceğin büyük sanatçısı olma potansiyeli görerek onu dergisinin sayfalarında meşhur Niccolo Paganini (1782-1840) ile karşılaştırır.

Vieuxtemps’da insanı pek çok güzellik etkiliyor; onda ne Paganini’nin artan gerginlikleri ne de birçok büyük sanatçıdaki gibi bir abartı var. İlk notadan son notaya kadar dinleyiciyi başı sonu belli olmayan büyümlü bir atmosferde tutuyor. Ve bunu yalnızca on dört yaşında bir kemancı olarak gerçekleştiriyor.⁹

1834 yılında Londra’ya giden Vieuxtemps’ı Alman piyanist ve şef Ignaz Moscheles (1794-1870) himayesine aldı ve genç kemancıyı İngiliz başkentinin müzik çevreleriyle tanıştırdı. Ayrıca Filarmoni Derneği’nin konserlerinden birinde sahneye çıkmasını sağladı.

Vieuxtemps Paganini ile ilk defa Londra’da Paganini’nin verdiği bir konser sonrası özel bir davette tanıştı. Paganini’yi şeytani ve şiirsel bulan Vieuxtemps usta kemancıya olan tüm hayranlığına rağmen onu taklit yoluna gitmemiş ve kişisel yaratıcılığını kendi seçtiği yolda devam ettirmiştir. Paganini de genç kemancıya karşı nazik davranmış ve onu teşvik etmiştir. Yeteneği konusunda onu yüreklendirmiş ve onu parlak bir geleceğin beklediğini söylemiştir.¹⁰

1834-35 kışında Vieuxtemps Belçika, Hollanda ve Paris’te konserler verdi. Paris’te kompozisyon derslerine yeniden başlayarak besteci ve pedagog Anton Reicha’dan (1770-1836) dersler aldı. Verviers Konservatuarında korunmakta olan ve Reicha’ın baba Vieuxtemps’a gönderdiği bir notta besteci; “Oğlunuz sadece kemancı olarak değil

⁸ Ginsburg, a.g.e., s.12

⁹ Bergman, a.g.e., s.59

¹⁰ Ginsburg, a.g.e., s.17

besteci olarak da mükemmel yeteneklerle donatılmış. Bu yeteneklerin ortaya çıkması için sadece zaman ve cesaretlendirme gerekli...” diye yazmıştır.¹¹

Reicha, Vieuxtemps’ın besteci olarak yaratıcılık ilgisini o dönem meşhur olan aya ve varyasyonlar gibi formlardan konçerto formuna yönlendirdi. O zamana kadar Vieuxtemps birkaç konçertino ve farklı besteler ortaya çıkartmış ve bunları 30’lu yıllarda da çalmıştı. Bu eserler bestecinin ifadesi ile özel bir değer taşııyordu. Bu yıllarda op.19 Fa diyez minör Konçertosu’nu yazdı. Bu konçertoyu 1840 yılında bestelediği Mi Majör Konçertosu takip etti. Eserin ilk seslendirişini 1841 yılında Paris’te gerçekleştirdi. Chopin, Wagner, Baillot, Habeneck, ve Beriot gibi ünlü dinleyicilerin katıldığı bu konser genç besteci için önemli bir sınavdı. Bestesindeki taze soluk, güç ve kendine özgülük herkesi etkilemiş ve iyi eleştiriler alarak kendisini kanıtlamıştı.¹²

1843 yılında Amerika turnesi sonrasında Amerika Anıları (Souvenir d’Amerique) isimli eserini besteledi. 1844’de Viyanalı piyanist Josephine Eder (1815-1868) ile evlendi.

1848 yılında St. Petersburg’dan kraliyet kemancısı olması için teklif yapıldı. Altı yıllık olan bu teklif ona Rusya dışında konserler vermesi için de fırsat tanıyordu. Aynı yıl İstanbul’u da ziyaret eden Vieuxtemps, saraya davet edilerek Sultan Abdülmecid ile tanıştı.

Rusya’da geçen yıllarında en tanınmış konçertolarından birisi olan Re minör 4. Konçertosu’nu besteledi. 1852’de Rusya’dan ayrıldıktan sonra iki yıl Brüksel’de yaşadı. Daha sonra da Frankfurt yakınlarındaki küçük bir kasabaya yerleşti.

1868’de eşi koleradan ölen Vieuxtemps Almanya’dan ayrıldı. 1871’de daha önce iki kez reddettiği Brüksel Konservatuarı’nda öğretmenlik yapmayı kabul etti. O dönemde birçok genç kemancıya yol göstererek yardımcı oldu. Bu öğrencileri arasında Eugene Ysaye (1858-1931) ve Jenö Hubay (1858-1937) en önemlileri sayılabilir.

¹¹Ginsburg, **a.g.e.**, s.17

¹² Aynı, s. 17

1873'de Fransa'da, Franko-Prusya savaşının gazileri yararına verdiği bir hayır konseri sırasında felç geçirdi; sağ kolunu kullanamaz hale geldi. Kızı ve damadı ile bir süre Paris'te yaşadı. Bestelerine ve hocalığa devam etti. Hatta halka açık olmasa da keman bile çaldı. Bir süreliğine Brüksel'deki görevine dönmeyi denese de sonunda Cezayir'de Mustapha Superieur'a yerleşti. Öldüğü 6 Haziran 1881 gününe kadar aktif bir besteci olarak çalışmalarını sürdürdü.

Vieuxtemps, 19. yüzyılın başında Giovanni Battista Viotti (1755-1824), Rode, Beriot ve Paganini ile başlayıp, Henryk Wieniawski (1835-1880), Fritz Kreisler (1875-1963) ve Ysaye ile biten uzun bir listede yer alan kemancı-bestecilerdendi. Konçertolarında eşlik partisini zenginleştirerek senfonik bir yapıya ulaştırmayı amaçladı. Eserlerinde kemancı Paganini geleneğindeki gibi vitrin olarak kullanılmayı tercih etti. Hem solo kemancı öne çıkartan hem de beste bütünlüğünü koruyan eserler yaratmaya çaba gösterdi.¹³

1.2. Henry Vieuxtemps'ın Rusya Yılları

Henry Vieuxtemps Rusya'ya ilk kez babası ile birlikte 1837 baharında gitti. Rusya'daki ilk konserini, Alman piyanist Adolf Henselt (1814-1889) ile St. Petersburg'da 23 Nisan 1837'de verdi. St. Petersburg'ta aralıklarla altı yıl yaşayan besteci Rusya'nın pek çok şehrinde konserler verdi ve beste yapmaya devam etti. Bu, Vieuxtemps'ın yorumcu ve besteci olarak gerçek anlamda olgunlaştığı bir dönem oldu.

1837 yılında konser için Rusya'ya ilk gidişinde 17 yaşında olan kemancı, St. Petersburg'lu müzisyenlerin ve sanat duayenlerinin dikkatini çekti. Brüksel'e geri döner dönmez ağır bir hastalık geçiren besteci, üç ay yatmak zorunda kaldı ama bu süreci *Fantasie-Caprice* ve Op. 10, 1 numaralı Mi Majör Konçertosu'nun eskizlerini yazarak değerlendirdi.

Vieuxtemps hastalığından sonra tekrar Rusya'ya gitti. 1840 yılının Mart ayında tekrar St. Petersburg seyircisinin karşısına çıktı. Besteci soyluların gittiği salonlardaki bir dizi başarılı resitalinin yanında pek çok halk konseri verdi, konser programlarında hocası Beriot'nun (1802-1870) eserlerini de yorumladı. 20 yaşındaki kemancının Paganini'ye

¹³http://www.naxos.com/mainsite/blurbs_reviews.asp [Erişim tarihi: 16.10.2014]

benzerliğine ve aynı zamanda ona rakip olabilme fikrine, St. Petersburg dinleyicisinin alışması oldukça zor oldu.¹⁴

Aynı yılın Temmuz ayında Vieuxtemps Brüksel'e döndü ve Temple de Augustins'de (Brüksel'de barok tarzda inşa edilmiş bir kilise) bir konser verdi. Henry Vieuxtemps biyografisinde bu konserden alçak gönüllü bir şekilde bahseder: “Kendime soruyorum da, böylesine alkışlanmayı hak ediyor muyum? Ben hak ettiğim şeylerin yaşadıklarımla orantısız olduğunu düşünüyorum.”¹⁵

Rusya'ya aralıklı olarak gidip gelen besteci Moskova'da halka açık ilk kuartet matinelerini düzenlemeye başladı. Henry Vieuxtemps, St. Petersburg'a yaptığı önceki ziyaretlerinde pazar kuartet matinelerinde çalmış ve 1846-1852 yıllarında da bu konserleri düzenli olarak organize etmiş, sezon bileti sahipleri için yılda dört konser vermişti. Bu konserler müzik severlerden yoğun ilgi görmüştü. Vieuxtemps'ın liderliğini yaptığı yaylı çalgılar dördlüsü, St. Petersburg'un önemli müzisyenlerinden Eugen (keman) ve Karl Albrecht (viyola) kardeşler ve Johann Gross'dan (1809-1848) (viyolonsel) oluşuyordu. Bazen Anton Rubinstein (1829-1894), Anton Gerke (1812-1870) ve Honoré gibi ünlü piyanistler de bu dördlüyle konserlerde yer alıyordu.

Oda müziği matinelerinde sadece dördlüler için yazılmış eserler çalınmamıştı. Vieuxtemps, Johann Sebastian Bach'ın (1685-1750) Chaconne'unu da bu konserlerde birkaç defa çalmış ve genellikle de F. Mendelssohn (1809-1847) tarafından yazılmış piyano eşliğini kullanmıştı.

Eleştirmenlerden biri Vieuxtemps'in Chaconne yorumu hakkında şöyle yazmıştı: “Vieuxtemps Bach'ın bu harika eserini muhteşem bir mükemmellikle çalıyor; herhalde bu eseri ondan daha iyi çalacak bir kemancı olmamış ve olmayacaktır.”¹⁶

Vieuxtemps Chaconne'un piyano eşliği ve solo parti arasında tutarsızlık sezdiğinden piyano partisini keman, viyola ve viyolonsel için tekrar düzenledi.

¹⁴ Ginsburg, s.150.

¹⁵ J. Théodore Radoux, **Henry Vieuxtemps, Sa Vie, Ses Oeuvres**; (Londra: Forgotten Books, 2013) s.45.

¹⁶ Kufferath, **a.g.e.**, s.19.

Sanatçı yaylı çalgılar dörtlüsü ile Beethoven'ın (1770-1827) Op. 131, 14 numaralı yaylı dörtlüsünü ve diğer önemli oda müziği eserlerinin de halka açık ilk çalınışlarını gerçekleştirdi. Yazar Wilhelm von Lenz (1809-1883), Beethoven'ın son kuartetlerinin St. Petersburg'a girişini Vieuxtemps'a borçlu olduklarını yazmıştı.¹⁷

Vieuxtemps 1849-50 sezonunun başlarında popüler arya veya solo virtüozite eserleri dinlemek isteyen seyirciler için, repertuarındaki klasik eserlerin yanına bu tür eserler de eklemeye çalıştı. Fakat zamanla müzik eleştirmenlerinin de etkisiyle bu istekleri karşılamaktan vazgeçti.

Vieuxtemps'ın oda müziği konserlerinin müzikal açıdan önemi büyüktü. Birçok Rus gazete ve dergisinde kuartet matineleri hakkında övgü dolu eleştiriler yayınlandı. Bu eleştirilerden birinde şöyle yazıyordu: “Vieuxtemps'a matine konserleriyle sanata sağladığı bu törensel övgü için minnettar kalmamak olanaksız.”¹⁸ Berthold Damcke (1812-1875) isimli müzik eleştirmeni ise bir diğer dergide “...halkın sıgılığa doğru yönlendirildiği günümüzde bu matinelerin özel bir önemi...”¹⁹ olduğu yazıyordu. St. Petersburg'da yaşayan Fransız flütçü ve müzik eleştirmeni Joseph Guillou (1787-1853) da Vieuxtemps'ın kuartet matinelerine olan hayranlığını pek çok kez yazmıştı. Guillou bir makalesinde “Avrupa'nın en iyi kemancısı” olarak adlandırdığı Vieuxtemps'ın bu tür konserler düzenlemesinin dinleyici açısından ne kadar imrenilecek bir durum olduğundan bahsetmiş ve kemancının çok yönlü becerilerini şu sözlerle anlatmıştı:

Kemani ile her konserinde mucizeler yaratıyor. Yorumunda her türlü abartıdan arındırılmış inanılmaz bir ruh, saflık ve beceri var... arşesi ile çıkardığı ses kalbe hitap eden bir insan sesini andırıyor ve bu ses derin duygulara dokunuyor... Haydn, Mozart, Beethoven ve Mendelssohn'un eserleri kesinlikle daha iyi bir yorumcu görmediler.²⁰

¹⁷ Ginsburg, a.g.e., s. 169.

¹⁸ Aynı, s. 21.

¹⁹ Aynı, s. 162.

²⁰ Aynı, s. 162.

Vieuxtemps'ın Bolşoy Tiyatro'da 12 Şubat 1847'de verdiği konser Rus basınında oldukça büyük ilgi görmüştü. Konseri izleyen müzik eleştirmenlerinden biri olan R. M. Zotov; Vieuxtemps'ın arşe tekniğindeki ustalığı övmüş, konserin dinleyicilerde zevk ve coşku uyandırdığını vurgulamıştı.²¹ Vieuxtemps Rusya'daki konserlerinin yanı sıra yeni eserler yazmaya da devam etti.

F. Mendelssohn'un (1809-1847) 1845 yılında bestelemiş olduğu keman konçertosunu, Vieuxtemps 1 Mart 1848'deki konserde seslendirdi. Esere büyük övgü yağdıran Ginsburg Vieuxtemps'ın yorumundaki büyük başarısından bahseden eleştirisinde şöyle yazmıştı:

Vieuxtemps öyle bir beceriyle çaldı, müziğe öyle derin düşünceyle yaklaşarak bestecinin her bir fikrini yansıttı ve öyle bir beceriyle kendi karakterini gizledi ki bu bir dâhinin bestesi ile başka bir dâhinin yorumunun birleştiği, gerçek anlamda müzikal bir zaferdi.²²

1849 Vieuxtemps için üretken bir yıl oldu. Rusya'da St. Petersburg ve Moskova dışında birçok şehirde konserler verdi. *Introduction to a Rondo*, Op. 28 ve daha pek çok parça besteledi. Ayrıca bir süredir üzerinde çalıştığı en önemli eserlerinden biri olan Op. 31 re minör 4. Keman Konçertosu'nu tamamladı.

Vieuxtemps, St. Petersburg'da öğretmenlik de yaptı. 1846-1852 yılları arasında Tiyatro Okulu'nda verdiği keman derslerinin yanı sıra soylu kesimden müzik destekçilerinin evlerinde özel dersler verdi. Öğrencilerinden birçoğu ülkenin ileri gelen müzisyenleri arasında yer aldı.²³

1851 yılında St. Petersburg Filarmoni Derneği'ne onur üyesi olarak seçildi. 21 Şubat 1852'de St. Petersburg'da gerçekleşen veda konserinde 4. Keman Konçertosu'nu seslendirdi.

²¹ Ginsburg, s.164.

²² Aynı, s.43.

²³ J. Théodore Radoux, **Henry Vieuxtemps, Sa Vie, Ses Oeuvres**; (Londra: Forgotten Books, 2013) s.39.

Sekiz yıl aradan sonra 1860 yılında, Henri Vieuxtemps son bir kez daha Rusya'ya gitti. Varşova'da beş konser verdikten sonra St. Petersburg, Moskova ve ayrıca ülkenin güneyindeki kasabalarda da N. Yusupov tarafından kendisine verilen bir Stradivarius keman ile konserler verdi. Bolşoy Tiyatro'da 2 Mart 1860 yılında gerçekleşen bu konserden sonra, *Muzikalny i Teatralny Vestnik* (Müzik ve Tiyatro Gazetesi) adlı dergide Rusya yaşantısından önce Vieuxtemps'ı onu ve birçok sanatçının müzikal anlamda gelişmesinde katkısı bulunan Rus besteci ve müzik eleştirmeni Alexander Nikolayevich Serov'a (1846-1852) ait bir makale de yayınlandı. Serov, Vieuxtemps'ın konseriyle ilgili şöyle yazmıştı:

Bazı virtüözler vardır ki, onlarla ilgili haberler çoğunlukla kusursuz! Müthiş! Mükemmel! gibi ünlemlerden oluşur. Şüphesiz Vieuxtemps, son on beş yıldır bu virtüözlerden birisidir. Sekiz yıl önce St. Petersburg'daki son dinleyişimizde olduğu gibi eşsiz güzellikte çaldığını söylemek bu iltifatlara sadece küçük bir ek olacaktır.²⁴

Vieuxtemps, Rusya'dan döndükten sonra kendisini destekleyen ve yolunu çizmesine yardımcı olan Rus besteci ve eleştirmenlerle iletişim halinde olmuş ve bu bağlar onun müzikal olgunluğunun gelişimini ve besteciliğini beslemiştir. Rus halk şarkılarının tonal yapısını ve ezgilerini keman eserlerinde kullanmış, Rus temaları eserleri için ilham verici bir etki de yaratmıştır. *Souvenir de Russie*, Op. 21 (Rusya Anıları), *Rus Teması Üzerine 6 Varyasyon*, Op. 24 ve *Chansons Russes* Op. 45 (Rus Şarkısı), adlı eserleri Vieuxtemps'ın Rus temalarını kullanımına örnek olarak gösterilebilir. Vieuxtemps konserlerinde zaman zaman tanınmış Rus temaları üzerine doğaçlamalar da yapmıştır. Sanatçının Rusya'da verdiği konserler, müzikal estetik anlayışı, Rusya'nın müzik yaşantısında, özellikle de keman yorumculuğunun gelişiminde büyük önem taşımıştır. Rus-Belçika arasındaki müzik bağlarına büyük katkıda bulunmuş ve bu katkı daha sonra öğrencisi Eugène Ysaÿe tarafından başarılı bir şekilde devam ettirilmiştir.

²⁴ Ginsburg, a.g.e., s. 172.

İKİNCİ BÖLÜM

1. HENRY VIEUXTEMPS'İN 4. KEMAN KONÇERTOSU

Vieuxtemps Re Minör 4. Keman Konçertosu'nu 1849-1850 yılları arasında St. Petersburg'da yazmıştır. Fikirleri ve formu açısından yenilikçi olan 4. Konçertonun ilk seslendirilişini 13 Mart 1850'de St. Petersburg'da yapmış; hem yorumu, hem de eser beğeniyle karşılanmıştır. Eser 1854 yılında basılmıştır. Berlioz bu eseri “keman sololu müthiş bir senfoni” olarak betimlemiştir.²⁵

Vieuxtemps 16 Ekim 1849'da ailesine gönderdiği bir mektupta üzerinde çalıştığı eserlerinden bahsederken şöyle yazmıştır: “...son olarak, bana sonsuz problem ve uykusuz geceler veren bir konçerto yazmaktayım. Neredeyse bir senfoni olacak...”²⁶

Vieuxtemps 4. Konçertosu'na bir *scherzo* bölümü ekleyerek eseri dört bölüm halinde yazmıştır. Romantik dönemde yazılan konçertoların tümü iki besteci hariç üç bölümden oluşmuştur. Eduard Victor Antoine Lalo (1823-1892) ve Vieuxtemps konçertolarına ilk defa form açısından bir yenilik getirerek dördüncü bölüm eklemiştir.²⁷ Vieuxtemps aynı zamanda konçertonun ilk bölümünün formunu değiştirmiş ve solo keman partisinin neredeyse tümünü *kadans* ve *recitative* havasında yazmıştır. İkinci bölüm ise *beau chant* (güzel şarkı söyleme) tarzının kemanda uygulanmış bir örneğidir. Besteci bölümü gereksiz süslemelerden arındırmış, melodiyi sadeleştirip uzun cümleler kullanmıştır. Tüm bu yenilikler konçerto formunun gelişiminde büyük rol oynamıştır.

²⁵ Simon P. Keefe, **The Cambridge Companion to the Concerto**, Cambridge University press, Cambridge, 2005, s. 124.

²⁶ Bergman, a.g.e., s. 48.

²⁷ Mario Dimitrov , **The Violin Concerto and It's Development in Bulgaria**, Yayınlanmamış doktora tezi, A.B.D.: Louisiana State University, 2006, s. 12.

Editör August Wilhelmj (1845-1908) konçerto için şöyle yazmıştır: “Bu konçerto *Scherzo* bölümü olmadan da çalınabilir. Bu durumda bir giriş cümlesi görevi gören *Andante*’nin ilk 14 ölçüsü atlanarak *Adagio* bölümden *Allegro*’ya geçilir.”²⁸

Eserin ilk seslendirilişinin ardından müzik eleştirmeni Damcke, *Vieuxtemps*’ın yorumunu okuyucularına şöyle aktarmıştır:

Konçerto tamamen yeni bir türde, geniş içerikli bir kompozisyon. *Vieuxtemps* keyifli, uzun ve görkemli bir orkestra girişi ile esere başlıyor. Kemanın girişi ise recitatif benzeri; ifade ve tutku dolu. Keman oldukça geniş bir orkestra tarafından eşlik edilmekten ziyade, adeta onunla yarışıyor. Görkemli ilk bölümden sonra kemanın yumuşak ve zevkli melodilerinin büyüleyici eşlikle birbirine karıştığı ikinci bölüm *Adagio Religioso* geliyor. İçinde büyü, inanç ve duygu var. *Adagio*’dan sonra ateş ve cazibe dolu, senfoni olabilecek nitelikte yazılmış ve yeni enstrümantasyonu ile göze çarpan *Scherzo* geliyor. Keman partisi ise teknik zorluklarla dolu. Özenle hazırlanmış Final bölümü ise bu esere yakışır bir son. Bu konçertoya tek kelime ile şaheser denebilir.²⁹

1.1. Müzikal ve Teknik Açından Analiz ve Çalışmalar

1.1.1. I. Bölüm

Keman repertuarının en zor eserlerinden biri sayılan bu konçertoyu iyi bir şekilde yorumlayabilmek için güçlü bir tekniğe sahip olmak gerekir. Serbest bir tempoyla başlayan bölüm birçok teknik zorluğa sahiptir. İlk sese *pianissimo* nüansı ile girilmelidir. Arkasından gelen melodinin nüansının atmosferi bozmayacak şekilde kademeli olarak yükselmesi tavsiye edilir. 77. ölçüde başlayan la notası, arşenin uç kısmında, hafif ve yavaş, dibe kadar büyük bir *crescendo* ile *forte*’ye ulaşmalıdır. 79. ölçüde başlayan akorlarda ise net bir sesle *forte* giriş yapılmalı, akor seslerinin aynı anda duyurulabilmesi için arşe orta tele baskı yapılarak çekilmelidir. Ayrıca akorlarda homojen bir tını yakalanabilmesi için entonasyona önem verilmelidir. Üç sesli akorların entonasyon çalışması şu şekilde yapılmalıdır. Önce akorun ilk iki sesi sonra son iki sesi (örneğin: do-mi-sol akorunda önce do-mi sonra mi-sol) tınlatılarak entonasyon kontrol edilir. Daha sonra üçü birleştirilerek temiz bir tını elde edilir. Dört sesli akorlar ise ikiye

²⁸ *Vieuxtemps 4. Keman Konçertosu*, Ed. August Wilhelmj, Carl Fisher Yayınevi, New York, 1961, s. 2.

²⁹ *Aynı*, s.45.

bölünerek, yani kırarak çalınmalıdır. Bu sayede tiz seslerdeki akor değişimleri daha net duyurulabilir. 81. ölçüde gelen beş tane tam beşli aralık (mi-si ve sol-re) tele parmak ucuyla değil, birinci boğumun tüm yüzeyinin tellere temas ettirilmesi ile çalınmalıdır (Resim 1).

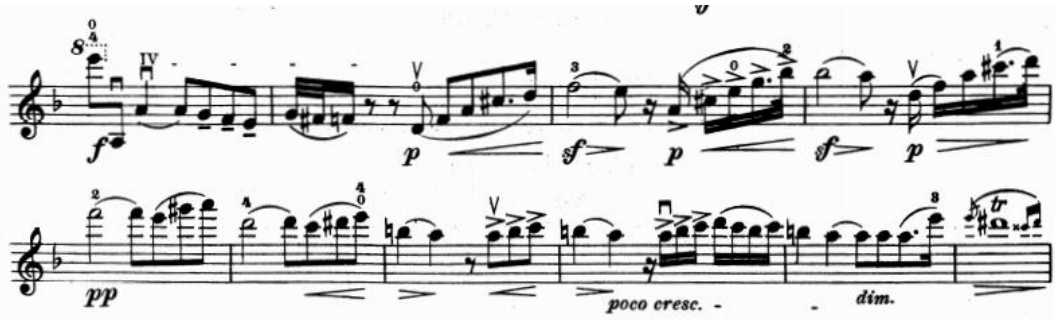
Resim 1. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 1-81. ölçüler arası.

82. ölçüdeki uzun sesin ardından gelen gam öncelikle ayrı arşelerle çalışılmalı, üçleme, sekizleme ve onlamalar doğru tartımda olmalıdır (Resim 2).

Resim 2. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 82-83. ölçüler.

93. ve 95. ölçüler arasındaki arpejler *piano* nüansında fakat ölçü içerisinde büyük bir *crescendo* ile *sforzando*'ya ulaşmalı, *sforzando* notalara bağ içerisinde sağ elin işaret parmağını bastırarak ve arşeyle baskı yaparak aksan yapılmalı, bu aksan vibrato ile desteklenmeli ve sonra *piano* nüansına geri dönülmelidir (Resim 3).

Resim 3. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 92-101 ölçüler arası.

96. ölçüden itibaren 8 ölçü boyunca yeni bir tema gelir. Bu tema *pianissimo* nüansında geniş ve durmayan bir vibratoyla çalınmalı, arşe ve pozisyon değişimleri belli edilmemelidir. 96. ölçüde gelen melodi 98. ve 99. ölçülerde de kendisini tekrarlar. Bu tekrarlayan melodi artiküle bir şekilde çalınmalıdır. 99. ölçünün 2. zamanına kadar *crescendonun* devam ettirilmesi gerekir. C harfinden bir önce gelen tril *diminuendo* ile beraber ritmik bir şekilde çalınmalıdır. 102. ölçüde orkestra melodiyi alır ve keman iki ölçü boyunca orkestraya eşlik eder. Bu iki ölçü boyunca *mezzoforte*'den büyük bir *crescendo* ile *fortissimo* nüansına gelinmelidir (Resim 4).

Resim 4. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm. 92.-106. ölçüler arası.

104. ölçü ve takip eden 8 ölçü boyunca inen arpejler enerjik ve *fortissimo* nüansında olmalıdır. 112. ölçüde gelen *recitativ*'te ilk ölçü *piano* nüansında başlamalı, aksanlar vibrato ile desteklenmelidir. Sonraki ölçüdeki çarpma hızlı bir biçimde yapılmalı ve

ikinci zamanda gelen *sforzando* çok belirgin bir biçimde kendini hissettirmelidir. (Resim 5).

Resim 5. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 104.-113. ölçüler arası.

Üçlemelerin başındaki *puandorg* çok uzun tutmadan yapılmalıdır. Aksanlar hızlı bir vibrato ile belirtilip *pianissimo* 'ya kadar hızlı bir *decrescendo* ile düşürülmelidir (Resim 6).

Resim 6. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 112.-113. ölçüler.

120. ölçüde başlayan *Moderatonun* ilk 12 ölçüsü *espressivo* çalınmalıdır. Üçlemelerdeki portatolar belirtilmeli, nüanslardaki farklılıklar gösterilmelidir. 127. ölçüde gelen aksanlar arşe hızı kullanılarak ve notayı uzatarak yapılmalıdır (Resim 7).

Resim 7. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 120-131 ölçüler arası.

132. ölçüde gelen oktavlar tempoda ve temiz çalınmalıdır. 134. ölçüde gelen *crescendo* arşeyi genişleterek yapılmalıdır. 136. ölçüde gelen çift sesler forse edilerek çalınmalı ve tel atlamalarında sağ dirseğin açısı doğru ayarlanarak arşenin diğer tele değmemesi sağlanmalıdır (Resim 8).

Resim 8. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 132-138 ölçüler arası.

Kadans solo kemanın teknik ve müzikal olarak kendisini rahatça ifade edeceği bir bölümdür. Ancak belirli tempo ve nüans çerçevesinin dışına çıkılmamalıdır. Girişte birbirini tekrar eden akorlara küçük arşeyle başlanmalı ve giderek arşeyi büyütürük dördüncü ölçüye gelindiğinde arşe yavaşlatılmalıdır. Beşinci ölçüdeki akorlar sağ kolun bütün ağırlığı verilerek *fortissimo*'ya ulaştırılmalı ancak bunların sert olmamasına dikkat edilmelidir. Akorların telin içine girerek çalınması önemlidir (Resim 9).

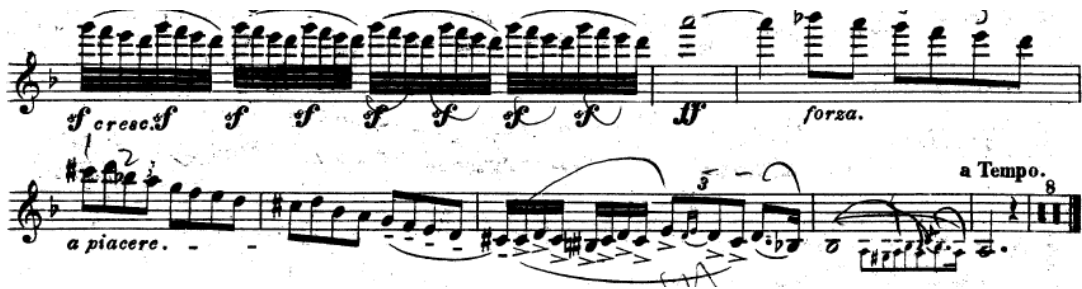
Resim 9. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 139-144 ölçüler arası.

156. ölçüdeki *puandorga* kadar *accelerando* yapılmalıdır (Resim 10).

Resim 10. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 151.-157. ölçüler arası.

159. ölçüde başlayan hızlı pasajda *sforzando*'ların sağ el işaret parmağından uygulanacak baskıyla ve sol el yardımıyla yapılması tavsiye edilir. Bahsi geçen pasajın temposu yavaştan hızlıya doğru gitmelidir (Resim 11).

Resim 11. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 1. bölüm, 159-173. ölçüler arası.

Bu tür hızlı pasajlarda sol el acelinesi için gerekli arpej ve gam çalışmaları yapılmalıdır. Örneğin: ayrı arşelerde her notada durarak ve farklı ritimlerde çalarak çalışılabilir. Kadansta yer alan hızlı bir pasaj sonrasında yeni bir cümleye başlarken alınacak bir nefesin kadansa etkisi büyüktür. Bu nefesler kadansın çeşitli kısımlarında

puandorg'larla gösterilmiştir. 160. ölçüdeki doruk noktası olan la sesinde *molto vibrato* yapılmalıdır. *Fortissimo* ile son bir yükselişin ardından tempoyu genişleterek kadansın sonuna gelinir.

1.1.2. II. Bölüm

2. bölüm müzikal cümleme açısından oldukça zor bir bölümdür. Bölüm boyunca notaların kesintisiz ve bağlı olarak birbirini izlemesi müzik cümlelerin bölünmemesi açısından gereklidir. Kemandan çıkan sesin yani sonoritenin koyu olması tercih edilmelidir. Bunun için sağ elin ağırlığı iyi ayarlanmalı ve arşenin telden çıkmamasına özen gösterilmelidir. Vibrato ise eşit ve yavaş olmalı ama *crescendo*'larda sıkılaştırılmalıdır. Flesh'in dediği gibi "Yorumda artistik bitiş doğru yapılan vibrato olmadan imkânsızdır."³⁰ Aver ise "...nüanslara uygun yapılan vibrato bir kemancının en önemli zenginliğidir."³¹ diyerek vibratonun önemini belirtmiştir. Solo partinin birinci ölçüsünde giriş cümlesi, arşenin titrememesi için arşenin ucunda, tuşeye yakın, arşenin tahtası tuşeye doğru yatık ve yarım kıl kullanılarak çalınmalıdır. Solonun başlangıcından itibaren üçüncü ölçüdeki tril yavaştan başlayıp hızlandırılmalı, ilk cümlecğin bittiği 15. ölçüdeki ilk sekizlik sol sesi ise yumuşak bir şekilde eşit ve yavaş bir vibrato ile yapılmalıdır. Cümle bitışı, arşeyi dikkatli bir şekilde kolu yavaşça tellerden ayırarak yapılmalıdır. 15. ölçüdeki aksanla başlayan sol sesini oluşturan 3 adet dörtlük nota sol el vibrato aksanıyla vurgulanarak giderek ağırlaşılmalı ve diminuendo yapılmalıdır. Bu çalış 16. ölçüdeki "*con espressivo*" olarak başlayan temaya etkili bir hazırlık sağlar. (Resim 12).

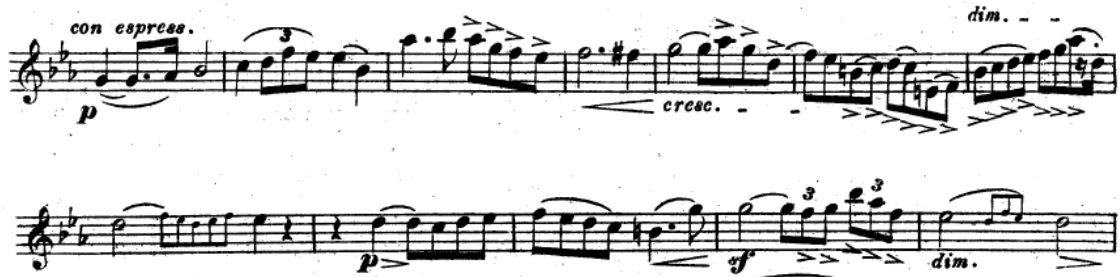

Resim 12. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 12.-15. ölçüler arası.

³⁰ S. Eberhardt, *Violin Vibrato: It's Mastery and Artistic Use* New York; Carl Flesh, akt. Ka-Won-Lee, 1910, s. 28.

³¹ L. Aver, *Graded Courses of Violin Playing* New York; Carl Flesh, akt. Ka-Won-Lee, 1926, s. 104.

16 ile 23. ölçüler arası *espressivo* çalınmalı ve 27. ölçüde ağırlaşma yapılmalıdır (Resim 13).

Resim 13. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 16. ve 27. ölçüler arası.

28. ölçüye *piano* nüansında ve arşenin uca yakın orta kısmında başlanmalıdır. 29. ölçüye gelindiğinde *sforzando* aksanları vermek için sağ elin işaret armağını bastırmak gerekir. 31. ölçüde tekrar 12/8'lik tema gelir, *piano* nüansı ile başlayan temanın temposu giderek hızlandırılır. 35. ölçüdeki *crescendo forte* nüansına kadar getirilmeli, 36. ölçüdeki *piano, subito* olmalıdır (Resim 14).

Resim 14. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 28. ve 36. ölçüler arası.

37. ölçüde başlayan 16'lık pasaj, ilk seslerine önem verilerek çalınır. Bu pasaj *crescendo* ile devam eder ve son 16'lık notalarda ağırlaşarak 39. ölçüye ulaştırılır³² (Resim 15).

³² Hillary Hann'ın Mayıs 2014'te İspanya Ulusal Orkestrasıyla verdiği konserde bu çalış görülebilir. <https://www.youtube.com/watch?v=Wu9P995nJ-I> [Erişim tarihi: 16.10.2014]

Resim 15. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 37. ve 39. ölçüler arası.

61. ölçüdeki triller sık aralıklarla yapılmamalıdır. Arşe değiştirilirken trilin devamlılığı sağlanmalıdır (Resim 16).

Resim 16. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 61. ölçü.

77. ölçüde keman iki ölçü boyunca solodur. 83. ölçüde trillerle başlayan *diminuendo* sağ eldeki basınç orantılı bir şekilde azaltılarak yapılmalıdır (Resim 17).

Resim 17. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 2. bölüm, 75-90 ölçüler arası.

1.1.3. III. Bölüm

Kemanın girişiyile tema sakin ve dramatik bir şekilde işlenmiştir. Trio'ya kadar aynı karakterde devam eden *scherzo*, sağ el ve sol elin birlikte hareket etmesini sağlayacak bir teknik çalışma gerektirmektedir. Acelitenin gerektirdiği çabukluğu sağlamak için ilk

önce sol el çalışmaları yapılmalıdır. Ağır tempoda, nota aralarına es koyarak yapılan bu çalışmada parmaklar tellere dik basmalı ve telden mümkün olduğunca yukarı kaldırılmalıdır. Bu çalışmanın sağ kola da faydası olacaktır; sağ kol tel değişimlerini öğrenecektir. Motifler bu şekilde istenilen tempoya getirilir. Aynı zamanda nüanslara da özen gösterilmelidir (Resim 18).

Resim 18. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 1.-18. ölçüler arası.

67. ölçünün sonunda hafif bir ağırlaşma yapılmalıdır. F harfinden sonra gelen 3 ölçü *legato* düşünülmelidir. Bunun için arşe değişimlerinin zamanlamalarını doğru yapılması ve trilin eşit olması sağlanmalıdır (Resim 19).

Resim 19. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 64- 70. ölçüler arası.

112. ölçüde modülasyonlarla başlayan teknik zorluğa sahip pasaj, sonraki 16 ölçü devam eder. Bu pasajı önce *detache*, sonra *saltato* ve en sonunda *spicato* çalışmak gerekir. *Spicato*'nun sert bir ses yerine uzayan kaliteli bir ses olmasına dikkat edilmelidir. Sol el için de pozisyona geçiş ve entonasyon çalışmaları yapılabilir (Resim 20).

Resim 20. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 108.-127. ölçüler arası.

129. ölçüdeki tel değiştirme gerektiren pasajda melodik çizgiyi oluşturan sesler daha fazla önem verilerek ve giderek arşeyi büyüterek çalınmalıdır. Bu pasajda melodik çizgiye eşlik eden boş teldeki la sesi ise sürekli olarak *piano* nüansıyla çalınmalıdır. 133. ölçüde gelen doğuşkanların net çıkması için 1. parmağın temiz basılması, arşenin tüm kıllarının tele değmesi, köprüye yakın olması ve hızlı bir şekilde çekilmesi gerekir (Resim 21).

Resim 21. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 124-138. ölçüler arası.

200. ölçüde başlayan çift seslerin temiz olmasına özen gösterilmelidir (Resim 22).

TRIO. Meno mosso.

VIOL. 2da

VIOLA

f

dim.

f

dim.

p

Resim 22. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 196.-219. ölçüler arası.

272. ölçüde gelen pasaj *Tempo I*'e kadar devam eder. Bu pasajda tek bir bağ içinde çalmaya ve müzik cümlesini kopartmamaya dikkat etmek gerekir. Tekrar *scherzo*'ya bağlanan bu bölüm hızlanarak *a tempo*'ya ulaştırılır (Resim 23).

p con grazia

cres.

f

stringendo -

stringendo - e -

Tempo I.

TUTTI.

Resim 23. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 3. bölüm, 267.- 303. ölçüler arası.

1.1.4. IV. Bölüm

Andante başlayan 13 ölçülük bir girişi olan bölüm 14. ölçüde *allegro* tempoda devam eder. 81. ölçüde başlayan keman solo için besteci *energico* yani enerjik terimini kullanmıştır (Resim 24).

Resim 24. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 1.-89. ölçüler arası.

116. ölçüdeki çekerek çalınan akorların öncelikle boş tel üzerinde çalışılması gerekir. Arşeyi telin üstüne koyarken sol elde akoru kuran parmakların önceden telde hazır bir pozisyon almış olması gerekir. Arşe köprüye paralel olmalı ve dipten başlamalıdır. Daha sonra arşe orta tele bastırarak çekilir. Akorlar aralarda duraksama yaparak çalışılır ve sol ele gerekli hızlandırma kazandırılır. Akorları hem iterek hem çekerek çalışmak da başka bir çalışma yöntemidir. Bu çalışma sonrası sadece çekerek çalmak daha kolay gelecektir. Çünkü çekerek çalışta yukarıda kalan kolun ağırlığından güç alınır ancak iterek akor çalınırken yerçekimine karşı hareket etmek daha zordur (Resim 25).

Resim 25. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 116.-117. ölçüler arası.

124 ile 204. ölçüler arasındaki tel değişimleri olan *spiccato* pasajın daha ayrıntılı çalışılması gerekir. Arşenin dibe yakın yerinde önce *legato* sonra *detache*, sonra *saltato*

ve son olarak da *spiccato* şeklinde çalışılmalıdır. Aralarda duraksama yaparak da çalışılmalı ama *martele* arşe stili kullanılmalıdır. Bu çalışma ile sağ ele tel değişim zamanları doğru şekilde öğretilmelidir (Resim 26).

Resim 26. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 124.-132. ölçüler arası.

135-139. ölçüler arasında gelen bağlı akorlar içeren pasajda da daha önce belirtilen akor çalışmaları yapılır. Bağırsız çalışarak temiz bir entonasyon yakaladıktan sonra iki bağlı, dört bağlı ve noktali ritimlerden oluşan çalışmalar yapılmalıdır (Resim 27).

Resim 27. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 134.-139. ölçüler arası.

138. ve 141. ölçüler için Flesh, Galemian ve Oktay Dalaysel gam metotlarının üçlü aralık çalışmaları yapılabilir. 141. ölçüde *crescendo*'yu uygulamak için *spiccato* hareketini büyütüp *saltato* şekline getirmek gerekir (Resim 28).

Resim 28. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 138-141. ölçüler arası.

139. ölçüde 16'lık tekrar eden notalar sekizlik olarak birer kez çalınarak çalışılmalıdır. Bu sayede tema sol ele öğretilmiş olur. Böylece daha sonra orijinal şekliyle çalındığında bir egzersiz havasından çıkarak, melodi ortaya çıkarılmış olur (Resim 29).

Resim 29. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 139. -150. ölçüler arası.

235. ölçüdeki triller önce tril yapmadan çalışılmalı, re diyez sesinde güçlü bir *sforzando* elde ettikten sonra tril eklenmelidir. İkinci bölümde yapılan trillerin tersine hızlı bir tril yapılmalıdır. Son ölçüye gelindiğinde etkili bir forte ile kararlı bir şekilde eser sonlandırılır (Resim 30).

The image displays a musical score for the Violin Concerto No. 4 by Vieuxtemps, specifically measures 235-249. The score is written for a violin and is presented in three staves. The top staff features a melodic line with trills and slurs, marked with a forte (f) dynamic. The middle staff contains a complex accompaniment with many beamed notes and slurs. The bottom staff shows a rhythmic pattern of eighth notes, also marked with a forte (f) dynamic. The piece concludes with a double bar line and the word "FINE." written above the staff.

Resim 30. Vieuxtemps, 4. Keman Konçertosu, 4. bölüm, 235.-249. ölçüler arası.

SONUÇ

Bu tezde, müzik tarihide keman repertuarına yeni bir boyut ve soluk kazandıran Romantik Dönem bestecisi Vieuxtemps'ın çocukluğu, müziğe başlaması, çalıştığı hocalar, örnek aldığı besteciler, verdiği konserler, Rusya'ya gidişi ve Rusya'nın müzik kültürüne yaptığı katkılardan bahsedilmiştir. Daha sonra form açısından yenilikçi ve konçerto formuna yeni bir anlayış getiren 4. Keman Konçertosu müzikal ve teknik açıdan incelenmiştir.

Tez iki ana başlıktan oluşmuştur. Tezin birinci bölümünde Vieuxtemps'ın hayatı ve Rusya'daki müzik yaşamı anlatılmıştır. İkinci bölümde konçerto teknik ve müzikal açıdan incelenip çeşitli çalışma önerileri sunulmuştur. Tezin Vieuxtemps 4. Keman Konçertosu'nu çalışacak öğrenci ve yorumcular için teknik ve yorum açısından yararlı bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

Bu konçerto, teknik ve müzikal zorluklar içermesi nedeni ile yorumcunun hem teknik hem de müzikal açıdan gelişimine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Ayrıca gelişim açısından da oldukça faydalıdır. Teknik açıdan gamlar, arpejler, çift sesler, oktavlar, yay teknikleri ve farklı ritimler içermesi, müzikal açıdan ise nüans aralığının genişliği, uzun cümleleri ortaya çıkartmak için yay değişimlerinin belli olmamasının sağlanması, çeşitli motiflerin ifade ettiği duyguların dinleyiciye aktarılabilmesi, birbirinin aynısı olan iki cümlede ya da ifade değişimlerinde renk değişiminin sağlanması konusunda öğrencinin gelişimine faydalı olacaktır.

Yapılan araştırmalar sonucunda Vieuxtemps ve konçertoları ile ilgili kaynakların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Ünlü bir virtüöz ve besteci olan Vieuxtemps ile ilgili çalışmaların kısıtlı olması önemli bir eksikliklerdir. Bu nedenle hem bestecinin hayatını hem de 4. Keman Konçertosu'nun notalarla örneklendirerek ayrıntılı bir biçimde incelenmesi ve çalışma örneklerinin sunulması bu tezi eğitimciler ve öğrenciler açısından yararlı kılmaktadır.

KAYNAKÇA

Aver, L. **Graded Courses of Violin Playing**. New York: Carl Flesch, akt. Ka-Won- Lee, 1926.

Bergman, P. **Henry Vieuxtemps**. Turnhout Brepols, S. A., 1920.

<http://archive.org/details/henryvieuxtemps00berg> [Erişim tarihi: 21.08.2014]

Dimitrov, M. **The Violin Concerto and It's Development in Bulgaria**, Yayınlanmamış doktora tezi, A.B.D.: Louisiana State University, 2006.

Eberhardt, S. **Violin Vibrato: It's Mastery and Artistic Use** New York: Carl Flesch, akt. Ka-Won- Lee, 1910.

Ginsburg, L. **Vieuxtemps**. Ed. Dr. Herbert R. Axelrod, İngilizceye Çeviren: I. Levin, New Jersey, USA: Paganiniana Publications, 1984.

Huys, B. **L'ecole Belge de Violon**, Brüksel: Bibliotheque Royal Albert 1, 1978.

Keefe, S, P. **The Cambridge Companion to the Concerto**, Cambridge: Cambridge University press, 2005.

Kufferath, M. **Henry Vieuxtemps: Sa vie et son Oeuvre**, Brüksel: J.Rorez, 1882.

Radoux, J. T. **Henry Vieuxtemps, Sa Vie, Ses Oeuvres**, Londra: Forgotten Books, 2013.

Henry Vieuxtemps, "4th Violin Concerto, Op. 31", ed. Johann Andre, Offenbach Publications, 1903.

http://www.naxos.com/mainsite/blurbs_reviews.asp [Erişim tarihi: 16.10.2014]

<http://timothyjuddviolin.com/2015/04/hilary-hahns-new-album-mozart-and-vieuxtemps> [Erişim tarihi: 14.04.2015]